

FIIA 7/2017

COMMENT

Jyrki Kallio
Ulkopoliittinen instituutti

Xi Jinpingin välilasku Suomeen matkalla Yhdysvaltoihin: Suomi ja Kiina siirtyvät ”uudentyyppisen kumppanuuden” aikaan

On suomalaisen diplomatian voitto, että Helsinki on saatu osaksi Xi Jinpingin tiivistä vierailuohjelmaa. Vierailun syyt lienevät Suomen sopiva sijainti puolimatrossa sekä hyvät suhteet niin Kiinaan kuin Yhdysvaltoihin. Lisäksi itsenäisyyden juhlavuosi tarjoaa vierailulle tavanomaista juhlavammat puitteet.

Kiinan puoluejohtaja ja presidentti Xi Jinping saapuu Suomeen valtiovierailulle 5.–6.4.2017. Hän tapaa tasavallan presidentin Sauli Niinistön, eduskunnan puhemiehen Maria Lohelan ja pääministeri Juha Sipilän. Vierailu on merkittävä, koska Kiinan valtionpäämies on edellisen kerran käynyt Suomessa vuonna 1995 eikä Xi ole presidenttinä vierailut muissa Pohjoismaissa. Xi kävi Suomessa ja Ruotsissa varapresidenttinä vuonna 2010, jolloin hän tapasi muun muassa suomalaisen joulupukin. On suomalaisen diplomatian voitto, että Suomi on saatu osaksi Xin erittäin tiivistä vierailuohjelmaa. Keskeinen syy Xin suostumukseen vierailulla Suomessa lienee parhaillaan vietettävä itsenäisyyden satavuotisjuhlat, joka antaa vierailulle ja Xille ylimääräistä mediahuomiota.

Xin uusin vierailu on mielenkiintoinen, koska Xi jatkaa Helsingistä suoraan Floridaan ensimmäiseen tapaamiseensa Yhdysvaltain uuden presidentin Donald Trumpin kanssa. Vaikka Suomen-vierailu keskittyy Kiinan ja Suomen kahdenvälisiin suhteisiin, Xi käynee keskustelua myös EU:sta ja Venäjästä. Suomi kiinnostaa Kiinaa EU:n jäsenvaltiona, jolla on pitkä historia Venäjän naapurina. Euroopan integraatio sekä EU:n ja Venäjän suhteiden kehitys vaikuttavat merkittävästi

maailmantalouteen ja Kiinaan. Xi kertonee puolestaan Kiinan näkemyksistä maailmanjärjestyksen nykytilasta sekä tulevaisuuden odotuksista.

Suomen ja Kiinan kahdenvälisissä suhteissa päähuomion saanee maiden välisen kumppanuusasiakirjan allekirjoittaminen. Kumppanuusasiakirjaa on valmisteltu pitkään, ja sen allekirjoittaminen on odottanut sopivaa vierailua. Kiinalla on lukuisten maiden kanssa erilaisia strategisen kumppanuuden sopimuksia. Esimerkiksi Tanskalla ja Kiinalla on ”kokonaisvaltainen strateginen kumppanuus”, ja EU ja Kiina ovat puolestaan ”strategisia kumppaneita”. Suomen ja Kiinan välinen kumppanuus ei noudata mitään aiempaa mallia, sillä Suomen lähtökohta neuvotteluissa on ollut puhtaan pragmaattinen. Etukäteen ”uudentyyppiseksi kumppanuudeksi” kutsuttua kumppanuutta ei myöskään olla perustamassa sopimuksella vaan yhteisjulistuksella.

Vierailulla saatetaan juhlistaa myös Suomeen perustettavaa Kiinan kulttuurikeskusta. Kulttuurikeskukset ovat Kiinan kulttuuriministeriön hanke, ja ne kilpailevat opetusministeriön alaisen Kungfutse-instituuttien kanssa Kiinan ”pehmeän voiman” levittämisessä. Kiinalla on

kulttuurikeskuksia muun muassa Kööpenhaminassa ja Tukholmassa. Suomessa on toiminut Kungfutse-instituutti vuodesta 2007. On kuitenkin epävarmaa, onko kummallakaan osapuolella vielä valmiutta kulttuurikeskuksen avaamiseen. Pehmeää voimaa edustavat myös pörröiset pandat, ja Xiltä odotetaan lupausta joidenkin pandojen sijoittamisesta Ähtärin eläinpuistoon.

Suomalaisen talouselämän kannalta vierailu on erittäin tervetullut, vaikka Xillä ei vierailun lyhyden vuoksi olisikaan mukanaan suurta liikemiesvaltuuskuntaa. Kiinalaisyriyten kiinnostus investoida Suomeen on kasvanut voimakkaasti viimeksi kuluneiden parin vuoden aikana, ja Xin vierailun voi odottaa kannustavan harkinnassa olevien hankkeiden valmistelua. Kiinalaisyriyksiä kiinnostavat Suomessa erityisesti ympäristöteknologia, biopolttoaineet, nanoteknologia ja arktinen osaaminen. Kiinan tulevien talviolympialaisten vuoksi myös talviurheiluosaamiselle on syntynyt tilausta.

Suomen ja Kiinan suhteiden historiassa huomattavaa on maiden välinen oikeusvaltioyhteistyö, jota on harjoitettu jo yli 20 vuotta. Käytännössä suomalaiset ovat esimerkiksi kouluttaneet kiinalaisten tuomioistuinten ja vankiloiden

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

henkilökuntaa. Suomi ei ole ollut EU-maiden joukossa Kiinan ihmis- oikeustilanteen kärkkäimpiä julkisia arvostelijoita, mitä on selitetty keskittymisellä kulussientakaiseen vaikuttamiseen erityisesti oikeus- valtioyhteistyön avulla. Xi Jinpingin kaudella Kiinan kansalaisyhteis- kunnan liikkumatilaa on rajoitettu kovaotteisesti, ja erityisen hälyttä- vänä on pidetty kansalaisaktivisteille oikeusapua antaneiden lakimiesten pidätyksiä. Seitsemän EU-valtiota, joukossaan Ruotsi ja Viro, osallistui Kiinassa sijaitsevien suurlähetystö- jensä kautta yhteisvetoomukseen, jossa Kiinaa vaadittiin lopettamaan lakimiesten vaino. Suomen valtio- johdolla onkin paineita ottaa ihmisoikeusasiat aiempaa selvä- sanaisemmin esille Kiinan kanssa. Tämänkertaisen vierailun aikana niin tuskin kuitenkaan tapahtuu. Vierailu haluttaneen pitää mahdollisimman seremoniallisena, koska se liittyy Suomen juhluvuoteen.

Minkä signaalin Kiina haluaa antaa valitsemalla Suomen vierailu- kohteeksi ja välipysähdysten koh- teeksi matkalla Yhdysvaltoihin? Xille Suomen-vierailu tarjoaa pehmeän laskun Yhdysvaltoihin. Suomi on Kiinalle ystävällismielinen länsi- maa, jolla on hyvät kahdenkeskiset suhteet Yhdysvaltoihin. Vierailuun tuskin liittyy suurta symboliikkaa,

vaikka joidenkin mielissä varmaan herää muistumia Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välisen kylmän sodan ajoilta. Kiinan ja Yhdysvaltain suhteet ovat viilenneet Trumpin vaalitaistelun aikaisen kielenkäytön vuoksi. Xi ei kuitenkaan liene valinnut välilaskukohdetta ”Helsingin hengen” vuoksi, sillä Kiinan ja Yhdysvaltain välisissä kiis- toissa Suomella tuskin on välittäjän roolia. Enemminkin kysymys lienee siitä, että Xi voi vierailla Kiinan ulkopoliitiikan kannalta vähemmän keskeisessäkin maassa, kunhan puitteet ovat riittävän juhlavat. Suomelle vierailu on toki tärkeä, ja Xi on kiistatta yksi itsenäisyyden juhluvuoden merkittävimmistä ulkomaisista vieraista.